

ТОВАРИСТВО ДЛЯ ВЗАЇМНОГО ВЕЛИЧАННЯ

Люблю я пана радника Івана Кадильника, страх люблю! Він мене і десятої частини так не любить, як я єго. І не покину єго любити — чей він колись зглянеться й на мене і зробить мені ювілей. Бо він у нас майстер вигадувати всякі ювілеї,— і ніхто так не потрафить пошанувати та повеличати чоловіка, як він! Люди, що не вміють цінити доброї волі, кажуть, що він кадить тільки приятелям, від котрих мав, і має, і хоче мати поміч; однак сі люди не зазнали, видко, ще ніколи величання і ювілейних приємностей, то вони й не знають ціни Кадильникові. А на мою думку, Іван Кадильник чоловік ідейний і потрібний для патріотів, як сонце для квіток. От і се, що він тепер вигадав, таке дотепне, що нехай єму всячина! І як не прийти чоловікові на таку просту думку, а отже не я се видумав, тільки він! Се так, Колумб поставив хитро яйце на стіл,— здається, не штука, а чому ж се нікому іншому не прийшло на думку?

У нашім місті здавна заведено гарний звичай: величати людей. Не так усіх людей, як своїх, і не так усіх своїх, як громадку своїх. Є їх кілька приятелів, людей поважних, що перед ними вся громада чолом б'є. Так от, щоб ся громада не біла чолом куди попало, то Іван Кадильник довгі роки дбав про ге, щоб був лад у сім ділі. Він нагадував громаді, коли припадав який ювілей чи іменини патріота, стягав усіх докупі, говорив промови, ладив гостини й адреси —одним словом, дбав про гідну параду. За те не забули приятелі й єго і також зладили єму вже три ювілеї: перший — на пам'ятку єго першої поезії на честь Марії-Терези, написаної ще у школі; другий — у 25 років, а третій — у 15 років, як навчився писати по-нашому.

Недавно дістаю я з пошти друковану картку: Іван Ка-дильник просить мене прийти на збори нового товариства. Уже й печатка сего товариства прибита: кадильниця у лавровім вінку. Пішов я. Зала битком набита! Ще ніколи не бачив я стільки людей на зборах якогось іншого товариства, як тепер зійшлося. Видко, що сама мета товариства всіх дуже зацікавила.

Перший промовляв Іван Кадильник. Господи, як гарно говорив він і як до речі! Та де я годен се повторити! Передовсім повітав збори і повеличав усіх, почавши від велико-мучеників-послів а на найменших гостях скінчивши. І як він не помилився в рангах та титулах! Як почав найвищими, то так гладко, як по сходах, зійшов до найнижчих, що ще не мали ні ранг, ні титулів. Ніхто й не міг образитися, хоч би хотів: усякий побачив себе у его промові саме на тім місці, яке ему з ласки уряду і по заслuzі належалося.

А потім сказав:

— Всяких товариств ми маємо багато, тільки ще одного нема, хоч воно таке потрібне, що й не сказати. Наша традиція вимагає сего товариства; наш звичай, наша честь, наше гарне громадянське виховання упоминається вже давно о него. Куди не глянь, всюди в нас самі патріоти. Перше не було стілько, а тепер, слава богу, повно їх. Кождому з них належить ся честь і поважання. Досі шанували ми наших татків, наших добродіїв-опікунів, наших патріотів-велико-мучеників так тільки, прихапцем, без організації; тепер же, з уваги на щораз більше число патріотів і їх заслуги, діло не таке просте, без організації там не йде. Ми мусимо оснувати товариство для взаїмного величання, старшим на потіху, молодшим на науку, щоби бачили, як суспільність нагороджує заслуги. Се в теперішню пору наш найсвятіший обов'язок — довести се діло до ладу.

Пригадаймо собі лише, як досі і при найліпшій волі не можна було не раз гідно чи привітати посла, чи зробити який ювілей. Все чогось не доставало: то кінної бандерії не можна було стягнути, то панотець не хотів дати церковних моздирів, то, знову, хоруговці виглядали як запаски або тріумфальні ворота валилися саме при передаванні хліба-солі. Так надалі не сміє бути. Товариство, яке ми закладаємо, має тому зарадити. Его мета — величати заслужених людей по програмі, достойно і пишно. Товариство має мати все, що до величання потрібно: свої моздири, хоругви, вінки, труби, кокарди, ленти, лампи, смолоскипи; має устроювати концерти і комерси для патріотів; буде видавати часопис з

портретами їх, бо так, як тепер у календарях подають портрети патріотів побіч курки з Кохінхіни і когута з Брамапутри,— то се остатня ганьба; товариство видасть книжку з промовами про всякі нагоди і інструкцію для січових сурмачів, коли мають трубити генеральний марш і кому; має придумати окремі одежі для кінних бандерій, щоб однаково виглядали; має порозумітися з січами, щоб вони не тільки гасили огонь, але все і всюди робили парад (а вони до того дуже добре надаються); має закладати філії по провінції, бо нема сумніву, що і там є патріоти, хоч і менші, як у столиці, але є.

Центральне товариство буде мати свого поета для величальних од, свого маляра для грамот і дипломів, свою галерею портретів (гофрати будуть мати в ній почесне місце), своїх факторів для оплесків, свого генерального трубача, свого пушкаря, свого будівничого для триумфальних брам і свого пекаря для колачів і хлібів. Усякі відзнаки радості і всякі знадоби для величання буде центральне товариство позичати і на провінцію за малою оплатою. Кожному членові товариства належиться ювілей...

Але де я годен усе так до ладу повторити, як говорив Кадильник! Всі слухали, як зачаровані, і дивувалися, як він хитро придумав таке товариство. Їго думки так сподобалися всім, що ціла зала загриміла від оплесків; єго вхопили на руки і обнесли десять разів довкола зали, співаючи оба гімни: "Ще не вмерла..." і "Не пора". Дуже жалували, що нема ще третього народного гімну, бо тоді можна би було поносити Кадильника ще з десять мінут. Коли єго поставили на давнє місце, він із слізьми в очах дякував громаді за честь і при тім подав ще дуже гарну раду, щоб товариство мало також своє вигідне і сильне крісло для підношення вгору патріотів, бо ось він і тепер переконався, що без крісла ноги болять; з радості люди не пам'ятаються і так кріпко горнутья до патріота, що аж синяки робляться там, де не повинні бути. Громада перепросила Кадильника і згодилася купити патріотичне крісло.

На товариство всі пристали дуже радо. Відразу вписалося до него 507 членів. Як вони всі тішилися, господи! Отеє значить попасти громаді

у смак, віднайти отею думку, що всіх єднає! Чого не могли зробити інші товариства, то зробить отеє: зв'яже всіх, мов залізним обручем.

А вже найкращий був кінець зборів. Зворушений до сліз, посол до Ради Державної обіцяв, по знайомості з міністром війни, вистаратися для товариства о стару гармату, коли не кріпосну, то хоч полеву,— бо з простих моздірів замалий гук, а від гармати буде аж земля дрожати з радості. Вдячна громада постановила зараз іменувати пана посла першим почесним членом товариства і генеральним пушкарем. Тепер уже, коли прийдеться величати кого, то хоч буде парада за всі люди.

На закінчення справоздання про перші збори не можу не згадати про бридкий оклик одного поганця, з котрого ніколи не буде добрий патріот і котрий ювілею, певне, не діжде. Серед найбільшого одушевлення зібраної публіки він крикнув на цілу залу: "Товариство кадильників!" Що там єму за се дісталось в карк від розлючених патріотів, се нехай на нім присохне; а я від себе висказую єму на сім місці моє друковане обурення.

[1912]